

УДК 272-726:929 Stepinac A.(049.2)

DOI: <https://doi.org/10.22182/pr.6532020.14>

Научна полемика

Никола Жутић

*Научни саветник на Институту за
савремену историју у пензији*

ВЕЛИКОХРВАТСКО-ФРАНКОВАЧКО КРИВОТВОРЕЊЕ ЈУРЕ КРИШТЕ

**Хрватски повјесничар о српском погледу
на Степинца у књигама: Жутић, Н. 2017.**

**„Надбискуп Степинац – идеологија и
политика 1934-1946“. Београд; Димић, Љ. И
Н. Жутић. 2017. „Алојзије Степинац – држава,
црква, надбискуп 1934-1941“. Београд***

Уредништво Часописа за савремену повијест, на челу са главном и одговорном уредницом др Здравком Јеласком, одбило је да уврсти ово моје реаговање на Криштин приказ, с образложењем да није написан на „хрватском језику“ и на „хрватској латиници“ (Пита се како ја, од Криште проглашени Хрват, не знам свој матерњи језик и хрватску латиницу?!). У одговору уредништва Часописа истакнуто је и слиједеће: „Достављени рад не испуњава тражене увјете у погледу језика, његове предаје те техничког уређења (дуљина рада и облик у погледу фонта, прореда и сл)...“

Искрено речено, очекивао сам да ће инквизиторска редакција Часописа за савремену повијест одбити објављивање мог осврта (реаговања) на Криштин

* Приказ је објављен у Часопису за савремену повијест, бр. 3, Загреб, 2019.

приказ наших књига о Степинцу. Међутим, ни у сну нисам очекивао да ће главни и одговорни уредник Историје 20. века, др Драгомир Бонцић, после нашег разговора на ходнику (у пролазу) одбити да објави мој осврт у јулском броју (2), са образложењем да је поменути број закључен радовима младих сарадника којима су потребни бодови за научно напредовање, а да ће мој осврт моћи објавити евентуално у јануару 2021. године. О објављивању мог рада није расправљала ни редакција часописа. Нимало поучно за динамику објављивања полемичких текстова, који треба да се објављују у континуитету због свјезине сјећања на претходно објављени иницијални критички (полемички) текст.

Испоставило се да није у првом плану главног редактора ни „брига“ око напредовања младих научника матичног Института, што свакако подржавам, пошто су у посљедњим бројевима присутни проблематични радови хрватских историчара, историчара са других института али и радови актуелних српских анационалних ревизиониста који нападно смањују број српских жртава у хрватским логорима, каква је на пр. полемика др Срђе Трифковића о жртвама Јасеновца, објављена у Историји 20. века, број 1 за 2020. годину.

Иначе ја већ годинама не објављујем у Историји 20. века (чиме великодушно уступаам простор младим талентованим научницима), пошто се концепција часописа, са новим уредником, драматично креће у анационалном правцу. Према поузданом сазнању, др Бонцић је „обећао“ да он неће ни један број штампати ћирилицом, све „док је он главни уредник“. У таквој анационалној клими, коју намеће др Бонцић, логично је да нема мјеста за овај мој „великосрпски осврт“ написан у одбрану наших књига, од којих је моју чак и издао мој бивши Институт за савремену историју.

Овим путем, захваљујући редакцији Института за

политичке студије, добио сам могућност да научној и стручној јавности представим мој одговор (реаговање) на Криштин приказ наших књига о Степинцу.

КЊИГЕ У „ФУНКЦИЈИ ПРОПАГАНДНОГ МАТЕРИЈАЛА СПЦ“

Неугодно ме је изненадило сазнање да је редакција „угледног“ хрватског часописа за модерну историју уврстила Криштин памфлет публицистичког садржаја (изузетно антисрпски усмјереног) у овај свечарски новогодишњи број 2019-2020 године. Приказ одише мржњом и злом слутњом на рачун „реметилачког“ српског народа. У почетку чланка Кришто је потенцирао своју тезу да је наша заједничка књига писана за потребе српског дијела православно-римокатоличке комисије о Степинцу. Са таквом тврдњом Кришто је наметао мишљење да је текст књиге унапред наручен за дневно-политичке потребе и тиме умањио значај књиге. Истине ради, ја сам већ почетком 2016. припремао студију о Степинцу (прије формирања Комисије) под насловом „Надбискуп Степинац – идеологија и политика 1934-1946. Моја књига је објављена крајем лjeta 2017. године као пројекат мог Института за савремену историју и Министарства просвете и науке. Књига је, међутим, брзо „планула“ пошто су је откупили бројне библиотеке у Србији (око 180 библиотека). Накнадно је доштампан нови тираж књиге.

Кришто је као аргумент за своје тврдње о слабој документарној основи наших књига, коју је, по њему, користио српски дио православно-римокатоличке Комисије, наводио мишљење епископа пакрачког Јована Ћулибрка, „да не би било добро употребљавати документе којима су се комунисти служили на монтираном суђењу надбискупу Степинцу“. Пошто српска Комисија није добила тражене документе од Св. Столице (а то јој и није био основни циљ јер је о Степинцу свједочило обиље оригиналних докумената објављених током 20. и 21. вијека), по мишљењу др Криште о Степинцу у Ватикану није било нових доказа за оптужбе против њега. Међутим,

Кришто превиђа чињеницу да су ватикански архиви затворени за „шизматичке“ истраживаче, у што сам се и сам увјерио током истраживања односа југославенске државе и Римске цркве кроз посљедњих 35 година. Тек је почетком марта 2020 „добри папа Фрањо“ коначно одобрио приступ недодирљивој документацији. Надамо се само да ће Св. Столица саопштити заинтересираним истраживачима који су документи задржани у тајности. Као и у сваком архиву постоје степени тајности грађе, које одређују и свјетовне владе, које некад чак и признају да одређени документ постоји али задржавају право на његово објављивање (и послје 50 година).

Међутим, постоје свједочанства и самих прелата из ватиканске хијерархије, који су свједочили („назочили“ – по „хрватски“) о злочиначкој активности римокатоличког свећенства у НДХ (на примјер кардинала Еугена Тисерана у разговору с послаником НДХ у Риму Рушиновићем и с Изванредним опонумоћеником НДХ у Риму Ервеином Лобковићем). Документи су објављени у књизи „Тајни документи о односима Ватикана и НДХ“ (Загреб, 1952). Значајна су документарна свједочанства самих Хрвата – југославенских националиста, на пр. Првислава Гризогона. Ту су и драгоцјени документарни записи „српског Хрвата“ књижевника Ђуре Виловића, бившег сјемеништарца и свећеника, који је оставио монструозне записе о покољима Срба „на кућном прагу“ и у крашким јамама. Виловић је са Хрватом–равногорцем, књижевником Силвијем Алфиревићем, покренуо лист „Крик из јама“ (чији наслов све казује). О њима ће бити више ријечи касније. У свим тим геноцидним радњама учествовало је више од 900 римокатоличких свећеника. Иначе смо при писању наших књига (и моје) користили и документе југославенских посланстава, нарочито оних из Ватикана, Рима, Лондона, Вашингтона, Берна, Анкаре и других. Сам Степинац је пред Пијем XII (у писму Папи из маја 1943) признао да је поримокатоличио око 240.000 Срба православних, што је својевремено за америчке званичнике било равно геноциду.

Не треба заборавити чињеницу да у Хрватској ипак није до краја утихнула критичка свијест према рецидивима нацистичке прошлости, па се неколицина храбрих хрватских либералних новинара и историчара жестоко обарају на сулудо

клеро-франковачко једноумље, па „несмиљено” ударају по иконама хрватског франковлука. Тако је на пример новинар загребачког *Јутарњег листа* Јурица Павичић констатовао да се Степинац као „један нес(п)ретан, политички кратковид и оскудно интелигентни човјек, човјек далеко испод формата сложене епохе у којој је живио, претвара у недодирљиви фетиш” (Политика 2015). Сличну оцјену о Степинчевој просјечности изрекао је крајем рата римокатолички књижевник Ђуро Виловић у својој брошури „Крвава црква...”, представљајући га као „залупаног мужа“.

КЊИГЕ „АПОЛОГИЈА ЈУГОСЛАВЕНСТВА И КОМУНИЗМА СА ВЕЛИКОСРПСКОМ КОНАЧНИЦОМ“

У наставку приказа др Кришто критикује наш став према Југославији, великосрпству, комунизму, па нама двојници спочитава нашу историографску произвољност (без употребе докумената) из које, по њему, произлази наша тенденција да своја научна истраживања усмјеримо ка политичкој користи као тобожњи режимски историчари одани некаквом „зилотском православљу”.

Што се тиче нашег „копања по архивима”, ту нам Кришто само може да завиди. Мене је наш ментор проф. др Бранко Петрановић¹ назвао „хроничним архивитисом” јер сам фанатично истраживао фондове у Архиву Југославије, у ком сам радио пуних једанаест година. Академик Љуба Димић је темељно истражио, не само фондове Краљевине Југославије већ и фондове социјалистичке Југославије, па

1 Академика Димића и мене ментор Петрановић је усмјеравао на велике епохалне теме, с нагласком на просвјетној политици (Димића), а мене на идеологију кроз физичку културу. Физичка култура ми је управо отворила смјернице ка разоткривању дубинске историје идеологија, кроз конфликте либералних југославенских Сокола и клерикалних организација Католичке акције (Орлова и Крижара). Под водством нашег ментора ми смо већ од средине осамдесетих „загризли” у проблем сучељавања римокатоличког клерикализма и грађанског либерализма. Наиме, нама је проф. Петрановић „наметнуо” и оставио у „аманет” бављење римокатолицизмом и индиректно Степинцем, кроз паџе докторате (Димићу преко државне либералне и клерикалне просветне политике а мени преко државно – римокатоличког (југославенског и антијугославенског) сучељавања преко либералних и организација Католичке акције. У међувремену смо на иницијативу проф. Петрановића урадили заједничку студију под насловом „Римокатолички клерикализам у Краљевини Југославији 1918-1941” (Београд, 1992), којој је он сам одредио наслов.

чак и фондове Службе државне безбедности (БИА-е), Архива САНУ који до недавно нису били приступачни историчарима, као на примјер збирка Виктора Новака која је од изузетног значаја за дубинско сагледавање односа југославенске државе и Ватикана, за спознавање улоге Степинца у мирнодопско а нарочито у ратно време, време масовних злочина над српским народом. Зато чуди Криштина оптужба да је наша књига „апологија закључака које су произвеле идеологије комунизма, великосрпства и југославенства”. Умјесто „повијести и хисториографије...”, како пише Кришто, „Двојац се служи методологијом која посеже за примитивним психолозирањем којему је циљ унаказивање особе или институције која је тренутно на проматрању”. Криштино „научно” усавршавање на просјечним западним катедрама (колегијима) вјероватно је његов истраживачки метод усмјерило на неолиберално и римокатоличко искривљивање стварности. Познати француски историчари су истицали скривену аустро-ватиканску историју, па у том смислу Алфред Мишјелс истиче да „историја Хабзбурговаца (’крунисаних инквизитора’) није давала довољно података да се у пуној мјери спозна”. Нарочито је оптуживао језуите као вјеште фалсификаторе. Хормер (Hormair), директор бечког архива, назива све књиге дотле издане да нису ништа друго него радови по наруџбини и унапријед уговорене измишљотине”.² Стратегија је била јасна: кривотворење докумената и књига (нарочито оних везаних за широко распрострање Срба) – кривотворење царевог дјела *De administrando imperio*; преименовање дјела Павла Ритера „*Iliria rediviva*” у „*Croatia rediviva*”) од стране Ватикана и бечко-загребачке школе, било је фатално по Србе јер је брисана најстарија српска историја из античког периода.

У слиједећем поглављу приказа наше књиге Кришто слободно процјењује „Димић – Жутићеве погледе на хрватску

2 „Лаж влада на обали Дунава. Владари који су управљали земљом, помоћу лукавства и силе, хоћаху још да преваре и будућа покољења. Они даваху да се штампају лажна дјела, да им послуже као илузија. Ниједном историчару није било могуће да дође до истинитих докумената – архива бијаше закључана као некаква гробница (Алф. Мишјелс, Тајна историја аустријске власти, Париз 1861). Чувени француски историчар Мишле (Michelet) врло се похвално изразио о овој књизи слиједећим ријечима: „Општа савремена политика је живо освијетљена Тајном историјом аустријске власти, што је написао Алфред Мишјелс... Нигдје као овдје није протумачен систем језуитске политике. Ово дјело је већ преведено на енглески, холандски и биће преведено на све језике” (Michelet, *Louis XIV et la revolution del’ etitde nantes...*)

повијест и Степинца”. Без икаквих документарних аргумената Кришто лаконски закључује да је „наш интерпретацијски оквир великосрпски”. У својој немоћи повјесничари хрватства (али и муслимански, шиптарски, црногорски) једноставно изрекну слоган о великосрпству (и још неколико фраза које се стално понављају) српских државника, политичара и историчара. Духовити књижевник Брана Црнчевић је у скорије време изрекао сентенцу да „за непријатеље нема довољно мале Србије која не би била велика”. Бесмислицу о великосрпству могли су да изрекну само фрустрирани и недоучени повјесничари хрватства, који су из ничега, од једне неетничке формације, уз помоћ настојања великих сила, створили државну творевину Хрвата, која се ширила од малог географског подручја око Загреба (Банска хрватска) на околне српске земље (Српску крајину, Далмацију, Славонију, Босну и Херцеговину и данас на Боку, Бачку и Сријем. Неетничка творевина у облику „неисхрањене кифле” настоји се задњих 150 година подељати присвајањем „утробе Хрвата” – Босне и Херцеговине. Та национална творевина, међутим, нема никаквих видљивих материјалних културних и историјских свједочанстава о тзв. старом хрватству.

У даљем приказу књиге „Двојца”, Кришто „психијатријски” наступа према нашој књизи наводећи да је она „далеко од нормална повијесног штива и до уобичајена приказа једне угледне и важне особе у хронолошки посложеним(!) повијесним збивањима”. Питам се што је то нормално у једном писаном тексту; ваљда је нормално, по Кришти, када је историографско штиво пуно великохрватских фалсификата, без документарне подлоге. Питам се која је то јединица мјере којом може да се израчуна „нормалност” историографског дјела. С друге стране, Кришто писцима препоручује неопходну дозу обзирности и недодирљивости приликом оцјене Степинчеве величине. Поред апологета који су писали о Степинцу (као на примјер Степинчев школски друг Рожман) писали су и хрватски аутори који су отворено изражавали сумњу у величину Степинчеве појаве, од поменутог Ђуре Виловића, затим Ивана Цвитковића, до савременог новинара Јурице Павичића.

С друге стране, Кришто пред читаоцима „открива“ да сам ја отворено признао мој циљ код писања моје књиге о

Степинцу, па славodobитно (као крунско свједочанство исправности његовог мишљења) цитира моје ријечи о томе да ја: „... настојим да се скине једина кривица са идеологија комунизма, великосрпства и југославенства (ту не види битан дио текста) за пристрасну оцјену приликом сагледавања личности недодирљивог и 'узоритог' надбискупа Степинца". Избачени дио текста у загради („пред великохрватским римокатоличким праведницима") даје потпуни смисао мом позивању на кривицу поменутих идеологија. „Кривицу" су управо наметали великохрватски елементи.

Највећа фантазмагорија коју је Кришто изрекао у свом приказу наших књига је она да је „Комунистичка Партија Југославије преузела великосрпске идеје (?!)". Према Криштином тумачењу идеологија комунизма је била, дакле, наклоњена великосрпском и југославенском програму (док је у суштини проводила екстремно антијугославени и антисрпски курс по налогу Коминтерне³), а у социјалистичком периоду (због премоћи хрватских комуниста) помоћу британских и америчких разбијача Југославије („федерирања федерације"), а све то у циљу остварења самосталне Хрватске, што ће потврдити будуће време све већег осамостаљења Хрватске, од 1939. до 1991. године. Комунистичко руководство Хрватске (којега је морало да слуша инфериорно српско руководство) управо је

3 Коминтерна је већ од њеног посланка 1919. посматрала Краљевство СХС као вјештачку, „ненародну великосрпску творевину". Антисрпски став заузет је већ на Другој конференцији КПЈ 1923, када је записано да је „српски хегемонизам крив за стање у држави, односно да је српски централизам (у то време га није ни било у неконсолидованој држави) распирио националне страсти. Нови радикалан заокрет десио се на Трећој конференцији КПЈ (1-4. јануар 1924) када је заузет став да је југославенска држава створена „под диктатом империјалистичке политике Антанте и српске владајуће класе", и да у њој „владајућа класа једне нације (српске), угњетава остале нације." Том приликом наглашено је право отцепљења „угњетених нација". Највећи заокрет у тумачењу националног питања, као „средства револуције", Коминтерна је направила на свом Петом конгресу 1924. године. Дате су директиве да се удари по земљама „француског система" (Пољска, Румунија, Чехословачка, Краљевина СХС, Грчка). Те земље је требало државно растројити. Теорија о јединству три југославенска народа представљала је само маску за „великосрпски империјализам", па се због тога парола о праву народа на самоопредељење „мора изразити у облику издвајања Хрватске, Словеније и Македоније (нова Коминтернина нација) из састава Југославије. На Пленуму ЦК КПЈ од 25. новембра 1924. одлучено је да се отворено иступи против јединства Југославије, тј. да КПЈ помаже покрете „угњетених нација" у циљу формирања независних држава – Хрватске, Словеније, Македоније и *Црне Горе*, као и ослобођење Албанаца. Трећи конгрес КПЈ из 1926. прогласио је српски народ владајућим у Краљевини СХС. На Четвртном конгресу КПЈ, одржаном у Дрездену 1928, захтјевано је да се што прије реализира разбијање југословенске државе, која је и разбијена по шавовима република које су створене 1945 године (Жутић 2016, 179-181).

било понизно (бар 1945) према Степинцу и Цркви у Хрвата у односу на православље и српство које је у ФНРЈ било у стању расула. Године 1945. Степинац је био у позицији почаствованог лидера Цркве у Хрвата, о чему свједочи његово присуство на државним свечаностима у Загребу (чувена фотографија са Бакарићем и хрватским комунистичким водством на свечаној трибини за Дан устанка). Била је, дакле, присутна обазривост Брозових комуниста према Степинцу, и настојања да га некако одобробоље за прихватање „нове власти”. Одмах по уласку Југославенске армије у Загреб, нове власти су завеле посебне мјере заштите за надбискупа Степинца, који је већ 17. маја стављен у посебно заштићену вилу у Загребу. Заштита пружена Степинцу била је потврда добрих намјера власти (бар у почетку), понуда опроштаја и сарадње онима који су били спремни за њу.

Како је наводио академик Живојиновић, помирљивост нове власти представљала је изненађење за многе, али и подстицај Цркви да се са њом „мало игра”, односно сукобљава у кључним идеолошким питањима. Мирољубива расположења нових власти била су потврђена у више наврата наредних мјесеци. Почетком јуна 1945. маршал Јосип Броз је дошао у Загреб, гдје се састао са високим црквеним представницима. Другог јуна примио је делегацију епископата на челу са помоћним бискупом Фрањом Салис-Севисом, али без присуства Степинца. Помоћни бискуп је изјавио спремност Црква да сарађује с Државом, али само у „складу са божанским и црквеним законима”. Јосип Броз је у свом одговору Степинцу био умјерен и благонаклон. Нагласио је да он, иако Хрват, није био задовољан са држањем дијела католичке цркве током рата, али није желио да осуди или приговори држању цркве за вријеме рата. Маршал Броз је тада био спреман да свећенству опрости многе тешке „кржаве” гријехове. Оно што се није свидјело хијерархији Римске цркве била је Брзова изјава да „наша црква треба да буде национална и ближа народу”. У то време није био склон да осуди Ватикан, али је изјавио: „Желим да католичка црква у Хрватској буде независнија. То је основни проблем који се мора решити, сви остали су другостепени и могу се лако решити”. Брзове ријечи о независности Цркве у Хрвата изазвале су примјетну реакцију бискупа Салис-

Севиса, јер су доживљене као покушај да се створи Хрватска црква (слично као антиватиканска Хрватска старокатоличка црква, коју ће Броз забранити до краја четрдесетих). Два дана касније, 4 јула, Јосип Броз се састао са Степинцем, који је тада упозорио Броза да једино Ватикан може да доноси коначне одлуке а не Држава и бискупи. На крају је предложио Јосипу Брозу да се он и његови сарадници састану са представницима Мачековог ХСС-а и поштеним присталицама усташког покрета. Неспоразуми Степинца с новим властима су се појачавали с одлуком власти да укине вјеронаук, контролише црквена штампа, смањи црквени посјед и друго. На конференцијама католичког епископата током 1945. изражавани су антидржавни ставови па је на крају, слиједом догађаја, дошло и до хапшења Степинца у љето 1946 године. Тако се комунистичко водство понашало према Степинцу и РКЦ 1945. године, дакле врло благонаклоно, али је 1946. због „храброг” држања и жестоког противљења одлукама Државе Степинац био процесуиран и „притворен“.

Попустљив однос према „народним непријатељима” комунистичке власти, међутим, нису имале у Србији, кад су послје ослобођења често убијани потпуно невини грађани а нарочито бројни врхунски интелектуалци. С друге стране, у Загребу и широј Хрватској аболирани су усташки и нацистички сарадници. Према документарним истраживањима др Срђана Цветковића у Србији је од јесени 1944. до 1952. године убијено око 59.000 „народних непријатеља” у Србији.

Не треба заборавити да су Броз и комунисти (нарочито хрватски) већ од 1945. спроводили политику стварања Велике Хрватске. Он је наима, директно одлучивао код повлачења границе на Дунаву, интервенишући против одлука „Ђидине” (Ђиласове) комисије (која је иначе била антисрпска) да се Илок и Вуковар додијеле Србији. У Архиву Југославије на маргини једног документа Владе ДФЈ, маршал Броз је руком дописао ријечи којима се чуди зашто „хрватски град Вуковар у Србији”. Стварању и ширењу хрватства у Бачкој и Барањи Броз је допринио декретом из 1945. којим је било забрањено помињање буњевачког имена, с напоменом да се Буњевци имају изјашњавати као Хрвати. Тиме је увео хрватство у Бачку и Барању. То је тај благонаклон „великосрпски” став

југославенских комуниста (и прије и после рата) према српском народу, како то тврди др Јуре Кришто.

Идеологија Југославенства, коју критикује Кришто и приказује је као великосрпство, била је, да се не заборави, прихваћена од римокатоличке хијерархије 1918-21. из коњуктурних разлога спасавања хрватства, када је на тој пораженој аустро-угарској територији била неопходна спасоносна југославенска међа. Такво је било и југославенство надбискупа Антуна Бауера, који је Степинца одабрао за свог коадјутора 1934 године. Кришто „хвали” Бауера да је одржао многе пројугославенске говоре (у време стварања Југославије ради спаса тзв. хрватских територија), али да је ипак (и као такав) „изабрао Степинца да буде предводник рововске битке против Југославије”. Ипак Степинац није био изузетак у свом антисрпском дјеловању. Управо је Бауер био узор Степинцу по његовом антисрпском и антиправославном дјеловању уочи и током Великог рата када је благосиљао аустријске (хрватске) војника који су кретали на Краљевину Србију 1914. године. Бауер је позивао све Хрвате да у име Божје буду „осветници оног недјела у Сарајеву”. Поручивао им је да их Домовина (аустријска) зове у бој, „Домовина којој душман (српски-Н.Ж) пријети да је комада..., а Хрват је вазда знао гинути за драги свој Дом...”⁴

Раније је римокатоличко југославенство Ватикану било неопходно као облик прозелитског наступања на исток од средине 19. вијека, када су ангажовани бискуп Штросмајер и каноник Фрањо Рачки да промовишу нову римокатоличку националну формацију, јер је хрватство у то време било у повојима (тек се стварало од поримокатоличених Срба и римокатолика странаца). Међутим, кроз неколико деценија се одустало од југославенске националне опције, пошто је папа Леон XIII („отац Хрвата”) крајем XIX вијека офанзивно наступао са пропагандом нагло растућег хрватства. Наиме,

4 И остали екстремни надбискупи и бискупи јужнословенских (српских) простора (Јосип Штадлер, Антон Јеглич, Иван Шарић и други) одржавали су сличне антисрпске говоре пред војницима који су кретали у рат на Србију, славећи „мученика Војводу” и позивајући на освету (Н. Жутић, Надбискуп Степинац – идеологија и политика 1934-1946, Београд, 2017). Са горе наведеним бискупима Бауер је био екстремни борац за великохрватство, нарочито у времену борбе за хрватство Илирског завода Светог Јеронима у Риму 1924-28 (Н. Жутић, *Илирски завод Светог Јеронима 1453-1971 – од српско римокатоличког до хрватског*, књига у штампи у издању Института за савремену историју).

деведесетих година XIX вијека, бискупи, врхбосански Штадлер и ђаковачки Штросмајер, форсирали су хрватство у Српској Крајини, Босни, Херцеговини, Истри, Далмацији, Славонији и Боки. Нарочито су били активни око претварања српско-римокатоличког Илирског завода Светог Јеронима (основан 1453) у хрватски почетком XX вијека. Због противљења Француске и Русије и „малене” Кнежевине Црне Горе, тај пројекат није успио јер је под тим притиском 1902. одбачена була Лава XIII „Славорум гентем”, која је предвиђала да Илирски завод Светог Јеронима промијени име у „Завод Светог Јеронима за хрватски народ”.

Поштапалица свих хрватству наклоњених идеологија и политика (римокатолицизма, аустријског легитимизма, фашизма, нацизма, комунизма и данашњег неолиберализма) била је мантра о некаквом великосрпству које је угрожавало „ојађено хрватство”. У ствари, романтичарски идеолози српства (национал-либерали) су кроз етнографску реалност, током 18. и 19 вијека, размишљали и писали о идеји тзв. великосрпства као национално-ослободилачкој идеји окупљања поробљеног српског народа у једну територијалну јединицу. Сам помен појма „Велика Србија” употребљаван је тек крајем 19. вијека од мале групе националних ентузијаста окупљених око Стевана Владислава Каћанског из Србобрана, који су своју национално-ослободилачку акцију проводили преко публицистичких новинских написа.

Покушај политичког окупљања тзв. великосрба спроводио се тек у Краљевини СХС недржавним настојањима („приватном иницијативом”), од државе одбачене минорне Српске странке, и то у време југославенске еуфорије одбацивања српских државних институција и српских културних и националних организација (друштава). Идеја великосрпства остала је само као романтичарски покушај окупљања малобројних националних једномишљеника без могуће реализације, уз жесток отпор интегрално југославенских, комунистичких, нацифашистичких, а нарочито сепаратистичких великохрватских организација.

Истичем чињеницу да су ослободилачку интегративну идеју српске либералне идеолошке и политичке елите – идеју

„Велике Србије” – компромитовали током друге половине XIX и нарочито почетком XX вијека хабзбуршка Аустрија, „кајзерова” Њемачка, Ватикан и Коминтерна, па су се из тог разлога српски писци (историчари, публицисти) термилошки удаљавали од тог назива, и због обзирности користили „прикладнији” појам уједињених српских земаља.

Кришто и у слијећем дијелу приказа наших књига изводи свој, стално понављани небулозни закључак, да су идеологије комунизма, великосрпства (које дакле није постојало) и југославенства (које је национална идеја покренута у зачетку од римокатоличких и касније њима супротстављених либералних антиклерикалних поклоника) одиграле кључну негативну улогу и да аутори (Димић и Жутић) одобравају све што су оне рекле о Степинцу. При том Кришто заборавља на кључан утицај антиклерикалне, атеистичке (натуралистичке) идеологије грађанског либерализма („масонске” идеологије) која је, у ствари, била највећи непријатељ РКЦ и Ватикана а самим тиме и противник Степинчеве клерикалне активности преко организација Католичке акције (Крижара, Домагоја, Хрватских јунака и других). Идеологија западног грађанског либерализма произвела је југославенски (масонски) унитаризам (и самим тиме југославенско уједињење) супротстављен римокатолицизму и великохрватству али и било каквом српском националном организовању у Краљевини СХС (Југославији). Српство је 1918-21 једноставно „пометено” са свих државних и друштвених позиција у Краљевини СХС (Југославији).

Наиме, наметнуто југославенство побједничком српском народу, од САД, Француске и Велике Британије, довело је до брисања свега српског из државноправне, вјерске и културне традиције српског народа. Идеологија југославенства је одједном прихваћена од српске политичке врхушке присилом „великих савезника”, али је усађена и у душу српског народа снажном кампањом либералних југославенских организација (прије свих Југославенских сокола, Орјуне, Народне одбране, Југославенских четника, Јадранске страже и других). Све странке, па чак и тзв. великосрпска Народна радикална странка Николе Пашића, постале су југославенске.

Политичка залагања за очување српства и тзв. великосрпства у Краљевини СХС, представљала су националну политику Српске странке, која је, како сам већ истакао, била једина политичка групација у новој држави која се залагала за одржање српске краљевине, српског националног знамења (грба, заставе, устава, химне и другог), српске традиције. Припадници и симпатизери Српске странке од Уставотворне скупштине су захтијевали да се у нови устав унесе име нове државе – „Краљевина Велика Србија”.

Са стварањем Краљевства СХС нестали су и листови са српским националним именом. Крфске *Српске новине* постале су Службене новине Краљевства СХС, а лист *Велика Србија* је нестао са пробојем Солунског фронта и ослобођењем Србије у јесен 1918. године. У чланку *Велике Србије* „Србија и Савезници”, објављеном у броју 18. од 10. новембра 1921, изнесене су критике на рачун српских ратних савезника због њиховог ратног подржавања српства, обећане обнове проширене Србије, до одступања од тог националног и државног концепта 1917, и отвореног пропагирања накарадног „јужнословенског братства” Срба из Србије и српских земаља са пораженим аустријским поданицима Хрватима, муслиманима и Словенцима, из некаквих административних аустријских области, које су биле без икаквог државног обиљежја.

Са нестанком Српске странке из политичког живота Краљевине Југославије, и њених листова *Велика Србија*, у потпуности ће нестати и сам помен српског имена у политичком, националном, културном животу српског народа. Срби су могли да користе њима страно југославенско име (као аустријско-ватикански и либерално-масонски импорт – два типа југославенства) због којег ће чак с временом бити излагани нападима због провођења тзв. хегемонизма преко југословенства. То „српско југословенство” нарочито ће добити погрдан фашистички, милитаристички призив од времена увођења југославенске диктатуре краља Александра.

Не треба заборавити чињеницу да је у државноправној стварности Краљевина СХС, све до 1929, била правно недефинисана држава, у којој је владао државноправни провизориј. Аустријска и мађарска управа задржала се у

покрајинама до 1924. године. Државноправни провизориј у судству владао је до 1929. када су се тек почели доносити системски закони. Народна скупштина није функционисала у свом основном законодавном послу јер је донијела врло мали број закона. Некадашње аустријске покрајине су све више испољавале аутономизам, нарочито од 1935. у времену намјесништва кнеза Павла и владе Милана Стојадиновића а нарочито од стварања Бановине Хрватске у августу 1939. године. Др Кришти постављам питање како се у таквој Краљевини могао спроводити државни „београдски” централизам? Краљевина Србија је доспјела у понижавајући положај вршења преговора са представницима поражених недржавних, просто речено административних аустријских територија (покрајина).

Послије Првог светског рата појам великосрпства почињу из својих прагматичних идеолошко-политичких разлога користити европски ревизионисти – поражене феудо-аристократске снаге и њихови сљедбеници, који се свим средствима боре против тадашњег франкофилског либералног европског поретка. Стуб тог поретка на Југоистоку Европе је либерална монархистичка Југославија коју европски ревизионисти, у циљу њене дестабилизације, почињу називати великосрпском творевином. Преко таквог назива су настојали изазвати што веће незадовољство других вјерских и националних ентитета који су у исто време позивани на грађанску непослушност и устанак. Оличење таквог лажног „великосрпства” били су Никола Пашић и његове владе у Краљевини СХС (до 1926.)

„ВЕЛИКОСРПСКИ ‘ДВОЈАЦ’ И ПРАВОСЛАВНА ХИЈЕРАХИЈА- ХРВАТИ“

Великохрватско-франковачко кривотворење (и закључивање) Јуре Криште видљиво је у дијелу приказа књига о Степинцу, у ком нас Србе, чланове Православно римокатоличке комисије а рођене на територији аустријске монархије (и некадашње НДХ), данашње Републике Хрватске, „Црвене Хрватске” (хрватство проширује и на Боку и Црну Гору) и Земуна, убраја у „одметнуте Хрвате”, који смо

због некакве славе (!?), привилегија ушли у светосавско српство а издали своје „предачко хрватство”. Ми смо дакле „политички Хрвати” јер смо рођени на територији некадашње Аустроугарске и самим тиме, по Кришти, рођени на хрватској земљи као Хрвати (све што је Аустрија освојила од српских земаља то је слиједом ванразумске Криштине логике хрватска земља – „пангерманија”). Наше политичко, а по Кришти и етничко хрватство, Кришто истиче у слиједећем пасусу чланка: „...Што бисмо могли ишчитати из података да је Жутић рођен и одрастао у Госпићу у Хрватској⁵, а да је Димић рођен у Земуну (не каже у НДХ), тј. на подручју које је Хрватска унијела у Краљевство Срба, Хрвата и Словенаца? Кад се тому дода чињеница да један од јастребова из водства СПЦ (читај: епископ бачки Иринеј – Н. Ж) вуче подријетло из Сињске крајине, с извора ријеке Цетине, а други такођер није из Србије него из негдашње ’Црвене Хрватске’ (митрополит Амфилохије Радовић из Црне Горе – Н. Ж) – ето сценарија за маштовите теорије о томе како пречани и несрби превладавају своје осјећаје другоразредности најрадикалнијим великосрпством и тако траже примање у светосавски мисаони духовни свијет (Криштин жалосни мисаони склоп (Н.Ж?!). Кад се тому дода да су стварни инспиратори великосрпскога инспирацијског модела били такође Хрвати – о чему ће бити касније ријечи (мисли на отпаднике од римокатолицизма – „ренегате“ Виктора Новака и биоковца Ђуру Виловића – Н. Ж) – теорија би била све комплекснија, али и занимљивија”.

Криштина фантастична сновиђења да је некаква виртуелна Хрватска (какве 1918. у државном смислу није ни било) унијела територије у Краљевство Срба, Хрвата и Словенаца, измишљотина о некаквој великој аустријској Хрватској је на нивоу биједног извртања стварности. У ствари, до 1918. Хрватска је постојала само као некаква мађарска

5 Рођен сам у административној Народној Републици Хрватској, на територији некадашње аустријске Војне Крајине. Госпић је потом постао дио Личко-крбавске жупаније од 1883, па дио области од 1922, па Савске бановине од 1929 и на крају кнез-Павловом и енглеском насилном вољом 1939. постао дио декретираних Бановине Хрватске, која је настала недемократским државним ударом, тј. без законске санкције Народног представништва Краљевине Југославије, дакле без изјашњавања српског народа. Таква територијална творевина, фантастична измишљотина као спој панонско-далматинске Хрватске, у историји никад није постојала, осим у некаквој „дјечијој“ картографији, примитивне израде, која се провлачила кроз повјесне уџбенике основних и средњих школа.

административно-географска област састављена од три жупаније (загребачке, вараждинске и крижевачке), па потом у Краљевини СХС као загребачка и вараждинска област, која се 1929. уклопила у Савску бановину (са територијом бивше Војне Крајине и са Славонијом – некадашњом мађарском круновином). И Анте Старчевић (буњевачког српског подријетла) и Јошуа Франк („архијеврејин“) и Павелић (из старе српске херцеговачко-личке буњевачке породице) би Кришти позавидјели на убојитој маштовитости, истицањем замисли да у Хрватској никада није било Срба већ само, поред римокатоличких и православни Хрвати.

Загребачки историчари хрватства могли су потпуно неометани, уз подршку дневне антисрпске југославенске (комунистичке) политике, да створе кривотворину о великохрватском простору и тзв. хрватским земљама (као Кришто у новије време). Тако је на примјер доцент Загребачког свеучилишта у времену НДХ, Чех Јарослав Шидак, у својим радовима писао (и у времену Брозове Југославије) о „етничком територију хрватског народа“. Те тзв. хрватске земље по Шидаку допирале су преко Срема чак до Земуна, тј до крајњих аустријских граница (Жутић 2006). И Кришто пише по матрици ендехазиских историчара (који су и у Брозовој Југославији могли слободно износити такве неизмјењене фалсификате). У данашњој Републици Хрватској Кришто потпуно ослобођен (као „Отац хрватске повијести“) износи поменуте конструкције (које на жалост објављује Часопис за савремену повијест) да смо ми који смо рођени од простора Госпића, Сиња, „Црвене Хрватске“ до Земуна просто етнички православни Хрвати.

Била би права срећа да је Кришто једини (или један од ријетких) који на овај „ендехазиски“ начин размишља о Србима као Хрватима православне вјере. Захваљујући општој државној антисрпској клими, уз сталну медијску подршку и пропаганду, данас је у Републици Хрватској нормално говорити таквом терминологијом: о Србима као реметилачком народу који је окупирао Хрватску („насељени од Турака“), када су православни „Власи“ тј. такозвани Срби, насељени у стару Хрватску у XVI вијеку); о Србима као православним Хрватима, са настојањима да сви они рођени на простору некадашње аустроугарске морају бити Хрвати.

КРИШТИНА КРИТИКА „ВЕЛИКОСРПСКИХ РИМОКАТОЛИЧКИХ РЕНЕГАТА“

У критичком осврту на дијелове наших књига који говоре о римокатоличким отпадницима од вјере – „рenegатима“ („Улога двојице хрватских ренегата“), Кришто је на нивоу наклапања фанатичног србомрса, који врши нелогичне конструкције, својствене великохрватским фанатичима. Нас двојицу („Двојац“) Кришто представља као неоригиналне компилаторе који „модел за функционисање и улоге Католичке цркве“ нисмо ми измислили (академик Димић и ја - Н.Ж)), него смо га преузели од двојице хрватских ренегата, Виктора Новака и Ђуре Виловића. „Двојац“ се по Кришти, појединачно и скупно, често реферира на Виктора Новака, „наглашавајући важност његове писане оставштине коју су, наводно недавно добили“. Према овим Криштиним запажањима изгледа да смо се ми тек недавно почели бавити римокатолицизмом и односом југославенске државе и римске цркве. Кришто вјероватно не зна да смо се нас двојица, како је већ истакнуто, почели бавити односом (боље речено сукобом) идеологија либерализма и римокатолицизма (југославенске државе и Римске цркве) већ током осамдесетих година прошлог вијека. Тих година ми смо врло мало знали о великом књижевнику Ђури Виловићу (да би од њега преузимали сазнања), кога су комунистичке власти екскомуницирале (као припадника Југословенске војске у Отаџбини) из просвјетног и књижевног система Југославије, па се о њему није учило ни на загребачким ни београдским историјским катедрама, а нити на анационалним катедрама филолошких факултета.

Што се тиче историографског опуса интегралног Југославена, либерала – антиклерикалца проф др Виктора Новака, ја сам већ тада његов рад изложио критици (нарочито његова тумачења старине хрватства), па га нисам у довољној мјери цитирао и проучавао. Детаљније га нисам могао проучавати јер је његова збирка у Архиву САНУ била до недавно недоступна за научнике. Не треба заборавити да је Новак у периоду Краљевине Југославије био монархистички југославенски апологета, па потом у Брозовој Југославији жестоки критичар тог истог „хегемонистичког“ југославенства.

У периоду Краљевине Југославије Новак је непримјерено истицао значај Карађорђевића, династије, апологетски писао о монархистичком југословенству. Др Новак је био члан масонске ложе „Доситеј Обрадовић” (у којој је достигао највиши 33 степен заједно с Фердом Шишићем и Гргом Новаком) и да је као такав његовао интегрално југословенство као спој три стара народа. Нарочито је популарисао старину хрватства које је утемељивао међу српско-православним београдским интелектуалцима, и оставио погубне посљедице на свијест тадашњих српских академика и универзитетских професора. Новак је створио историографску школу, чијим сљедбеницима су „стављене наочаре аустро-хрватске идеје југословенства”. Ипак Новаково југословенство није само аустријско већ је оно првенствено настало на темељу новог идеолошког југославенства - либерално-масонског, чија се идеја ствара и шири уочи Првог свјетског рата међу силама Антанте и САД-а (и оно је Србији наметнуто од 1917. године). С друге стране, у његовим књигама из комунистичког раздобља проказана је и оцрњена династија Карађорђевић као једна „ненародна владалачка творевина”. У *Magnum crimen*-у иступа са проблематичним ставовима о Краљевини Југославији, која је по њему имала благонаклон (!?) став према Ватикану и РКЦ (нарочито према Степинчевим Крижарима, али је превиђао чињеницу да им је влада Петра Живковића забранила рад).

Новак је писао о хрватској глагољници иако је она стара приморска варијанта српског ћирилског писма. Чак је и прозелитски српско-римокатолички Илирски завод Светог Јеронима представљао као хрватски. У чланку „Завод Светог Јеронима у Риму – његова улога у будућој југославенској култури”, Новак креће од „несрећне године 1901.” (за њега несретне јер је тада укинута хрватство тог Завода) када је сва „хрватска јавност живила у сталној политичкој грозници”. Потом помиње да је Данте у својој ”Божанственој комедији” навео ”бројна ходочашћења Хрвата”. Затим истиче да постоје ”потпуно сигурни историјски подаци (не наводи који – Н. Ж)” да се у старом „*Borgo Vecchio*” налазила „насебина Хрвата”. Помиње и да је папа Никола В, булом од 21. априла 1453, дао Хрватима црквицу Свете Марине (уз Завод), и допустио им да смију основати „уређени хоспице”). По њему, Завод је

био подупиран „прилозима из Хрватске (која је то Хрватска у то време – Н. Ж)”, док је капелан морао бити „хрватске народности”. Већ тада су, по Новаку, „стизали тој братовштини обилни дарови и легати из свију крајева гдје су становали Хрвати, тако да су ови приноси најбољим документом како је овај ‘хоспиц’ код Св. Јеронима био управо задужбина побожних Хрвата, чиста народна установа, без икакве политичке тенденце”, док јој је главна тенденција хуманитарна, културна и научна (В. Новак, Јероним (Завод Светог Јеронима у Риму), цитирано у: Станојевић 1925, 156-157). На крају помиње да је Свети Јероним био увек и стално материјално подупиран из Хрватске (Жутић 1997). Новак је то истицао како би доказао да Завод није својина Италије и Ватикана већ Југославије, односно „Хрватске”.

Југославенски апологета Виктор Новак је дакле у својим написима субјективно непримјерено величао старину и бројност хрватског народа. Просто је непојмљиво да једна научна величина даје овакве фантастичне великохрватске констатације. Ни помена да би илирска институција могла бити „за српски народ”, и да би таква установа могла имати као превасходни задатак школовање прозелита за православне српске земље, а не само хуманитарни и научни. Дијелове хрватског епископата Новак је апологетски представљао као „искрене Југославене”, као на примјер Јосипа Јураја Штросмајера, који је заправо послје краткотрајне прозелитске југославенске фазе, крајем 19. вијека заједно с Нијемцем Штадлером био најжешћи заговорник хрватства јужнославенског простора.

С друге стране, Новакова оцјена да је „Први хрватски католички састанак (а не конгрес како га назива Кришто – Н. Ж)“ клерикални програм за двадесети вијек”, у суштини је тачна због његовог дубинског познавања стратегије Ватикана и Римокатоличке цркве. Наиме, управо на том састанку је донесена кључна стратегија да због ширења римокатолицизма на исток, хрватство треба да одигра кључну улогу, па је заузетом стратегијом на Састанку – да сви римокатолици славенског југа морају бити Хрвати – направљен одлучан корак ка стварању и ширењу нове римокатоличке нације хрватства. Новакова исправност мишљења налази се у чињеници да је као римокатолички сјемеништарац – клерикалац (у

младости), слично као Виловић, био у позицији да упути критику на рачун те антилибералне римокатоличке народносне формације, којој је основна карактеристика изражена у непријатељству и нетрпеливости према најближој браћи – Србима православне вјере. Због таквих открића хрватска стручна и научна јавност изјаснила се да је Новаков *Magnum crimen* „надрихисториографски памфлет”, што он никако не може бити због изношења обиља до тада непознатих документарних чињеница и података (нарочито оних везаних за геноцид у НДХ). Пошто је писан у кратком временском раздобљу (1945-48), *Magnum crimen* има одређене чињеничне недостатке, али је Новак као и Ђуро Виловић зналачки открио основне менталне карактеристике римокатолика-Хрвата изазване језуитским милитарним утицајем. Управо је предност наведених Криштиних „ренегата” у томе што су могли као сјемеништарци-свећеници изнутра открити тајне закулисне римокатоличке игре са српским православним народом у интересу клерикализма и антилиберализма.

Кришто наставља са завјереничким вокабуларом о организованости свих великосрпских структура у последњих седамдесетак година, па наводи да је Новак у рукама имао Виловићев рукопис кад је припремао свој *Magnum crimen*, што је Кришти „сигуран показатељ да су комунистичке службе судјеловале у изградби Новакове књиге прибављајући му иначе недоступне Виловићеве материјале (што је у основи тачно).⁶ Кришто у својој конструкцији иде даље па наводи да је Виловићу неке материјале дао православни свештеник у Сплиту Сергеј Урукало „и неки православни монах што ће бити важно у даљој расправи”. На крају Криштине фантастичне конструкције о завјеричком великосрпском ланцу, доживљавају врхунац када каже: „При свему се дакле чини да свједочимо о невјеројатно великој преписивачкој школи: кругови у Српској православној цркви давали су материјале Ћ. Виловићу, који их је уврстио у свој рукопис, Новак је преписивао од Виловића, Хорват-Штамбук од обојице, а Димић и Жутић од свих претходних (!) – сви уједињени у жељи да Хрвате, католичку цркву и хрватску повијест прикажу као реметилачки чимбеник,

6 О томе има назнака у брошури коју је припремио Вељко Ђурић – Мишина („Крвава црква...”) и у мојој студији „Ђуро Виловић – од жупника до четника.”

болест и пријетњу, напосе загребачкога надбискупа Степинца”. Стварно, ванразумски конструктор!

Дио „Магнум кримена“, који је везан за ратни период геноцида над Србима и Јеврејима, је историјски вјеродостојан и покривен бројним кључним документима који су претходно кориштени током суђења Лисаку, Степинцу, Шалићу и дружини. У којој је мјери Новак користио Виловићеве рукописе, који су настајали у време његовог боравка у Сплиту и у четничком штабу Драже Михаиловића у Липарима у Црној Гори, када је као члан Пропагандног одјела ЈВуО имао задатак да прикупља податке о геноцидним злочинима Хрвата над Србима, не може се прецизно утврдити. Податке је заиста могао узимати од православног свештеника Сергија Урукала (што је вјероватно јер се с њим дружио у Сплиту) који је користио изјаве бројних српских избјеглица са подручја НДХ ван италијанске Прве зоне (највише из Лике), који су се од хрватског ножа спашавали бијегом у Далмацију.

У Збирци Виктора Новака, која се чува у Архиву САНУ, налазе се трагови Новаковог коришћења Виловићевог рукописа „Крвава црква...”, али и других, и то у случајевима када га је Новак преко својих скривених биљежака наводио као извор. Према прикупљеним биљешкама (које су дијелом објавио историчар- архивиста Миле Станић), али без могућности дубљег увида у Новакову архивску збирку, може се тврдити да је он користио Виловићеве податке за стотине римокатоличких свећеника, усташа и усташких симпатизера. С друге стране, Виловић је требао бити заборављен али и сатанизован због своје равногорске прошлости. Он је избрисан из историјског памћења, са историјских и филолошких катедри, чему је допринос дала и архивска струка скривањем важних докумената и фондова.⁷

Кришто је у наставку, свог очито пристрасног осврта на римокатоличке „рenegате”, истакао да „није до сада било познато да Новак није био ни први ни најважнији гуру интерпретације хрватске повијести у великосрпском кључу.” Ту част он додјељује књижевнику Ђури Виловићу. Питамо се, ако до недавно Виловић уопште није био познат хрватским а

7 видјети: Н. Жутић, Надбискуп Степинац...

нарочито српским историчарима, како је он могао да утиче „на идеолошко-политичко формирање Димић-Жутићевих и опћенито великосрпских објашњења функционисања и тајних планова (Римо)католичке⁸ цркве“.

Кришто не зна да је у ствари Виловић мени врло добро познат (задњих петнаестак година) пошто сам о њему објавио четири књиге, за које Кришто очито није чуо, пошто их не наводи у свом приказу. Помиње само Виловићеву „Крваву цркву...” коју је приредио Вељко Ђурић – Мишина у издању Српске радикалне странке (ја сам био рецензент, што је и Кришти познато). Пошто није детаљније упознат са Виловићевом идеологијом, Кришто нетачно наводи да је Виловић био масон (слободни зидар). Масон је био његов сплитски колега, филозоф и књижевник Нико Бартуловић са Хвара (римокатолички сјемеништарац, такође отпадник од Римске цркве – „ренегат”), о ком сам такође написао четири књиге у издању Српске радикалне странке. Бартуловић је био „непоправљиви” југославенски националиста док је Виловић током рата постао „великосрпски” националиста (који се сјећао предачког српства Биокова, Брела и Макарског приморја) близак Илији Трифуновићу Бирчанину – вођи сплитских равнатора, односно прекодринских припадника Југославенске војске у Отаџбини. Југославен (Хрват) Бартуловић се није слагао са Виловићем управо због његовог српства, па је припадао групацији сплитских југославенских четника Младена Жујовића (наследник Бирчанина од марта 1943). Иако је испољавао југославенство и тенденције ка зближењу са сплитским комунистима-партизанима, од јесени 1943, он је ипак ликвидиран од стране хрватског комунистичког руководства негдје код Топуског у прољеће 1945. године (изгледа по наредби Броза и Бакарића).

8 У термилошком смислу устаљено је код хрватских повјесничара да за ватиканску Римску цркву употребљавају непотпун назив „Католичка”. То уопће није случајно, пошто преко тог скраћеног облика „католици” (у ствари римокатолици) хоће да имају кршћанство у цјелини, односно доминацију над цјелокупним кршћанством. На Дијалозима повјесничара – историчара упозораван сам од појединих хрватских повјесничара да треба да употребљавам термин „католички” а не римокатолички. Заборавља се да су и православци католици, јер се и Српска православна црква зове и „Католичанска српска православна црква”, што означава „саборност” (грчка ријеч „катхоликисмос” на српски се преводи као „саборност”). Зато је за „Католичку” цркву” исправно употребљавати њен потпуни назив „римокатоличка”, да би се, поред осталог, разликовала од „Католичанске српске православне цркве”.

Пошто је Кришто у приказу наших књига велики простор посветио „непознатом” и тајанственом Виловићу, ред је да се представи његово основно идеолошко-политичко и национално опредјељење. У својој првој студији о Виловићу, која носи назив „Ђуро Виловић – од жупника до четника” (издавач Институт за савремену историју, Београд 2012?), писао сам о Виловићевом идеолошко-политичком деловању у разним епохама: уочи Великог рата, када као римокатолички “сјемеништарац”, па потом и жупник, у својим радовима уздиже далматинско хрватство и то под пресудним утицајем творца далматинског хрватства дон Михе Павлиновића (његов завичајац из Брела, испод Биокова); у епохи Краљевине СХС (Југославије) када у еволутивној национално-вјерској промјени постаје све израженији антиклерикалац; у епохи рата у Југославији када се, као национално освештени враћа свом предачком српству (са Силвијем Алфиревићем, Јакшом Рачићем и другим Сплићанима) и прикључује Југословенској војсци у Отаџбини Драгољуба Драже Михаиловића.

Као слабом познаваоцу „мистериозног” Виловића али и Бартуловића („Орјуне”), Кришти није јасно у коликој је мјери Виловић „био дионик оног духовног озрачја у неким приморским мјестима које се организирано у терористичко фашистичку организацију (!) – Организацију југославенских националиста (ОРЈУНА), која је бранила унитарну југославенску државу и интегрално југославенство.⁹ У свом незнању Кришто нетачно наводи да се Виловић у време рата у Сплиту придружио (!?) ОРЈУНИ, која у то време у Сплиту уопште није постојала јер је забрањена декретом режима краља Александра већ 1929 године. Од југославенских организација у ратно време у Сплиту једино је дјеловао ЈУГОРЕПО – Југославенски револуционарни покрет (близак равногорцима с тенденцијом приближавања сплитским комунистима) на челу са Ником Бартуловићем. За Виловића се јасно зна да се 1942. прикључио сплитској организацији Југославенске војске у Отаџбини која је била под командом Илије Трифуновића – Бирчанина (са српским националним предзнаком, па се

9 За овакво нетачно навођење ОРЈУНА-е као фашистичке организације Кришто се позива на Крешимира Немеца и Ивана Бошковића, који је иначе један од ријетких повјесничара књижевности у Хрватској који је озбиљније изучио Орјуну и Николу Бартуловића. Може му се замјерити што је либералну Орјуну идеолошки сврстао у фашистички табор.

због тога није слагао са Бартуловићем који је био досљедни „непоправљиви Југославен“).

Комунисти и хрватски сепаратисти у Далмацији, Орјуни су прикачили етикету фашистичке организације која је у ствари била либерална организација интегралних Југославена. У југославенској историографији¹⁰ се недовољно зна да је Орјуну подржавало водство либералне Демократске странке на челу са Св. Прибићевићем и Љубом Давидовићем, који је био и присталица југославенских четника Илије Бирчанина и Косте Пећанца (који су водили југославенске четнике у Краљевини Југославији). Огорчени противници Орјуне били су припадници Југославенске независне народне омладине, која је своју праву великохрватску националну идеологију скривала под југославенским именом. С временом ће од њих настати Хрватска национална омладина (ХАНАО) зависна од др Анте Трумбића, који ће од коњукурсног југославенског националисте постати франковачки идеолог. Током августа 1921 сплитски орјунаши су се сукобили и са римокатоличком организацијом Католичке акције – Орловима, „том аустријском творевином сињских клерикала“ (Жутић-Велебитски 2010, 46-47).

Орјунаши су били и непомирљиви противници Српске националне омладине (СРНАО), коју је српска и југославенска историографија погрешно пришивала уз Народну радикалну странку Николе Пашића. Треба истаћи да су они били само омладинска организација минорне („слабашне) Српске странке Косте Новаковића и исто тако слабашне Српске националне организације Ђорђа Чокорила („Чокориловци“).¹¹

10 У југославенској историографији и књижевној публицистици о Орјуни се недовољно зна, и при том се субјективно писало као о терористичком па чак и као фашистичком покрету. Идеолошко-политички и национално пристрасни књижевни критичар Бранимир Донат за Орјуну вели да је то „непартијска али у бити фашисоидна организација“ (ипак не каже фашистичка). Орјуна је даље, по Донату, остала везана „уз фантоме своје фашистоидне идеологије“, па из орјунине фашистоидне прошлости протеже Бартуловићев тобожњи „четнички фашизам“. Међу ријетким радовима о Орјуни истичем чланак Б. Глигоријевића (1986) о тзв. „профашистичким покретима у Краљевини СХС, у коме је Орјуна као организација интегралних Југославена – либерала, добила тоталитарно профашистичко идеолошко обиљежје (Жутић 2010, 186)

11 У српској и југославенској историографији, преко пропаганде комуниста, франковаца, ХСС-а, наци-фашиста и Римске цркве, изједначавано је југославенство са тзв. великосрпством. Међутим, „великосрби“ и Југославени су припадали политички супротстављеним таборима. Сукоби Организације југославенских националиста ОРЈУНА-е са српским организацијама

Омладинска српска организација – СРНАО је остала на нивоу непознате појаве, са ријетким реконструкцијама острашћених комунистичких историчара. Историчар др Бранислав Глигоријевић као један од ријетких истраживача националистичких омладинских организација, Орјуну и Срнао (са ХАНАО-м) је идеолошки опредјелио као профашистичке организације. Он је под притиском владајућег комунистичког погледа на свијет, идеолошки острашћено писао на начин да су „великосрби” својим терористичким акцијама провоцирали хрватски и словеначки народ, „па чак и радничку класу”. Писао је, не само о фашизму СРНАО него и о фашизму ОРЈУНА-е, све то са циљем негативног приказа либералних југославенских монархистичких организација. Да би пронашао аргумент за великосрпство народне Радикалне странке, уз њу је „прикачио” Српску националну организацију, која је с друге стране заузела неутралну или чак противну позицију према Пашићевом „српском радикализму”, који је у ствари испољавао тзв. режимско југославенство (Глигоријевић 1964).

Виловић је, у складу са мојим мишљењем тврдио да су Хрвати неетничка формација мјешанаца, које је као такве називао „Бастардима”). Назив „Бастарди“ Виловић је користио у свом изузетном раду под насловом „Тајни план великохрватске идеје и њене експанзије –докуменат мрачне мегаломаније једног народића”, који је под псеудонимом потписао као „Љубиша Петровић”. Тај текст под насловом „Бастардија хрватства” објавила је Српска радикална странка 2011. године. Интересантно је да је југославенска комунистичка цензура скривала тај текст више деценија док га нисам пронашао у Војном архиву у Београду и објавио у издању СРС. Српска историјска наука била је, ваљда због братства и јединства, осакаћена забранама истраживања и објављивања таквих изузетних радова који на аналитички начин откривају суштину настанка нације хрватства и идеолошко-политичку игру њених интелектуалних предводника. Тај рукопис је био брижљиво скриван, а један примјерак је сачуван и у библиотеци манастира Хиландар. Даљњим истраживањем судбине Виловићевог рукописа сазнао сам да се један примјерак (у форми издања

(Српска национална омладина – СРНАО, Српска народна организација – „Чокориловци”, Ратничка странка) били су појачаног интензитета.

„Американског Србобрана”, Питсбург, 1944) налази у библиотеци Историјског института у Београду. Послије тога открића сумњао сам да је у вези тог Виловићевог текста била у питању само „страшна комунистичка цензура”, већ сам схватио да су у питању били и немар и незаинтересованост историчара (бар од деведесетих година када се могло слободније истраживати и објављивати). Тај „страшни комунизам” који је по Кришти тобоже уништавао хрватску слободу код испољавања њихових националних осјећаја, управо је жестоко заробио српску културу и науку. Ту падају у воду папагајски понављане Криштинине конструкције о некаквом антихрватском комунизму, великосрпству и југославенству.

Група сплитских равногораца (четника) римокатолика („Хрвата”), припадника ЈВуО (углавном интелектуалаца), послје сазнања о свирепом геноциду над српским народом (1941-42), вратила се свом предачком српству (Виловић, Алфиревић, Рачић и други) и православљу (Алфиревић) док је Виловић као отпадник од римокатолицизма прешао у протестантизам, пошто га СПЦ није хтјела примити у своје окриље (то су ти чувени присилни „пријелази” у православље које помињу повјесничари, нарочито Крунослав Драгановић па и Кришто).

КРИШТО ПИШЕ ПРИКАЗ НАШИХ КЊИГА ПО СТЕПИНЧЕВОЈ МАТРИЦИ – НЕОРИГИНАЛНИ ПРЕПИСИВАЧ: ПИСМО СТЕПИНЦА ПАПИ ПИЈУ XII ИЗ МАЈА 1943. – ПИТАЊЕ АУТОРСТВА

Јуре Кришто се у новије време придружио групи ревизиониста који су негирали Степинчево ауторство над писмом папи Пију XII из маја 1943. године, а ауторство приписују секретару Илирског завода Светог Јеронима Крунославу Драгановићу. Наиме, почетком 2019. године објављена је књига бискупа мостарско-дувањског Ратка Перића „Нада која не постићује”, која „недвојбено потврђује свете закључке” да Степинац није аутор писма папи Пију XII „којим СПЦ оспорава његову канонизацију”, и да је оно „обична кривотворина”.

У новије време клерикални писци се, дакле, залажу да оспоре ауторство Степинца над фамозним писмом (извјештајем) које је он наводно писао папи Пију XII 18. маја 1943, у којем се обрушава на либерализам, масонерију, комунизам, великосрпску хегемонију, четничке злочине, на Хрвате Југославене у четничким редовима (против Виловића, Алфиревића, Јакше Рачића и друге), које је изазвало полемику међу хрватским и српским историчарима због тобожњих недоумица око „правог” аутора тог писма. Очито се и Кришто обрушава на све оно што је Степинац критиковао у свом писму папи 1943 године (на југославенство, великосрпство, комунизам, Хрвате четнике и слично). Он је, дакле, једноставни преписивач (што спочитава нама - „Двојцу”) Степинчеве кривотворене историје, на коју су вјеројатно утицали Драгановићеви фалсификати о масовним српским злочинима, измишљеној хрватској повијести и негирању Српства и њиховом свођењу на „влашко сточарски накот“.

Наиме, многи су тај Степинчев извештај (писмо које је потписао Степинац) Пију XII, од 18. маја 1943, доживљавали као „бестидан фалсификат” свега оног истинитог што се догађало у време провођења најжешћег геноцида над православним Србима. Смисао извјештаја (писма), преко оптужби Срба (четника) за крволочне злочине био је у томе да се пред Папом аболтирају Павелић и „Хрвати” за све стравичне злочине које су починили. Јавни тужилац Јаков Блажевић добро је уочио кад је говорио о Степинчевом безочном фалсификовању историје, да је то радио „како би увјерио Св. оца Папу о потреби учвршћења Павелићевог режима, учвршћења НДХ”. Као метрополита Хрватске и Славоније Папу је првенствено хтио да обавијести о „пакленом плану уништења католицизма на источној обали Јадрана, који припремају непријатељи Цркве у тим крајевима, а то су комунисти, „који изводе своје операције под именом партизана, НОФ-а или антифашиста”, и нарочито „великосрпски четници” под командом Драже Михаиловића, „министра лондонске избјегличке владе”. Ти „ирегуларни одреди” починили су, по Степинцу, „неописиве покоље цивилног становништва у балканским ратовима против Турака”, а њима су припадали и сарајевски атентатори на аустријског престолонаследника

Фрању Фердинанда, док „сада изводе своју дјелатност против хрватског католичког пучанства, а бјесне такођер и против хрватских муслимана (цвијећа хрватства– Н. Ж)”. Изненађује да Степинац у други план ставља комунистичку кривицу (ипак су комунисти и усташе били истомишљеници у Краљевини Југославији, нарочито у митровачкој казнионицама 1935), па наводи да „комунистички терор” није ни на једном мјесту изведен таковом страхотом и да никада нису били почињени такви покољи слабих жена и невиних дјеце, као што то чине српски четници: „Док партизани убијају поједине особе, које припадају владајућим круговима, четници убијају све који су католици... Према изјавама муслиманских првака, четници су на хрватском државном подручју, као и у италијанском Санцаку побили преко 200.000 Ислама”. Ипак за дивно чудо Степинац признаје да је покољ католика од стране четника много мањи, „али се без даљњег може говорити о тисућама жртава католичке вјероисповјести у Босни, Херцеговини и Далмацији”.

При том Степинац не наводи конкретне случајеве тих тобожњих масовних покоља римокатолика, осим „звјерског покоља католика” извршеног у Гатима у Далмацији 2. листопада 1942. године, када су „четници” (у ствари Југословенска војска у Отацбини) убили неколико десетина Хрвата римокатолика као одмазду („српски осветници”– Н. Ж) за убиство југославенских официра и војника који су кукавички сачекани и убијени у том селу, при њиховом повратку у Црну Гору послје капитулације. Степинчев вокабулар је врло сличан вокабулару неоусташа из деведесетих (у које спада и Кришто) који, као и Степинац са клером, само понављају фразе о Великој Србији и великосрпској агресији на хрватско државно подручје (које је окупацијом створено). Степинац највише истиче „вербалне деликте”, и то „запаљиве говоре” некаквих анонимних четника у којима у футуру најављују да ће српски крајеви бити очишћени од римокатолика и од муслимана, али без остварене реализације.

У извештају Папи Степинац даље оптужује четнике за тобожње деликте које су управо претходно извршили Павелић, хрватске усташе и римокатолички клер, а то је „присилни пријелаз католика на српско православље”. Управо су то под Степинчевим надзором извршили римокатолички капелани

присилним превођењем православних Срба у римокатолицизам, од којих су многи након „пријелаза“ убијени (рачуна се да је на тај начин, по самом признању Степинаца, преведено око 240.000 Срба). Колико је Српска црква „агилна“ да неког преведе у православље свједочи Виловићев случај када је одбијен, па је морао прећи у протестантску вјеру.

Посебна рак рана Степинцу били су раније поменути „римокатолички издајници“ – Хрвати Југославени (Кришто их назива „ренегатима“), који су смјерали преко четничких великосрба да слома „хрптеницу католичко-аустријском менталитету хрватског народа“, и то сламањем уплива католичке цркве на хрватски народ. У извјештају Папи Степинац управо истиче таква „два издајника“, одметника од римокатолицизма и хрватства, и то „сплитског масона“ Силвија Алфиревића, „управитеља гимназије у пензији“ и католичког свећеника Ђуру Виловића, „већ двадесет година отпадника, који је написао злогласну књигу ‘Мајстори душа’”¹². Даље је истакао да је њихов примјер „на жалост слиједио извјестан број особа (бројни сплитски равногорци који су отишли код Ђујића на Динару– Н. Ж), које су оријентисане радикално у југославенском смислу”.

У извјештају (писму) Степинац даље истиче „Велику мржњу на католичку цркву као такову, која избија из свих летака и списа четника и великосрба (сад то нису Хрвати Југославени– Н. Ж)”. Пред Папу „за читање“ Степинац је (преко писма) поставио летак (лист) *Крик из јама* бр. 9 од 23. сирјечња 1943. „у ком се чита: партизани и њихови помагачи клерикалци и усташе”, па из *Крика из јама* бр 5. од 31 просинца 1942. цитира „Ђаволска дружба усташа, црних интернационалних клерикалаца и пљачкаша партизана”, па из

12 У рекламном тексту књијаре „Биноза” истакнуто је да је „Мајстор душа” („Роман сеоске недеље”) најбоља хрватска књига изашла 1931. године. Роман се првенствено нашао на вјетрометини идеолошких либерално-клерикалних полемика и сукобљавања, па су тако клерикални кругови роман доживљавали као обрачун писца с Римском црквом, док су га либерали доживљавали као чин пишчеве храбрости и „замашит догађај у нашој књижевности”, писан „изванредним стилем, мајсторским поентима и сочним језиком” (О. Дероко, Хрватска ревија о Мајстору душа; Н. Жутић, Ђуро Виловић – од жупника до четника..., књ. I). Роман Мајстор душа прво је преведен на чешки језик напорима књижевнице Либуше Хануш. Одушевљена романом, Либуша Хануш за чешку штампу написала је и чланак „Виловићев мајсторски мистериј”. Виловића је „кривила” што је од истакнуте списатељице постала и прости преводилац. И такав изузетан роман критиковао је Степинац јер је „описивао свећеничке забрањене љубави”.

Крика из јама бр. 1 од краја листопада цитира Виловићев и Алфировићев закључак да „за никог није више тајна сурадња католичког клера с партизанима”. Даље Степинац из *Крика из јама* (бр. 9) цитира пасус који говори што ће се радити у случају побједе четника над партизанима: „Комунисти губе битку и крв мора завршити страхоту од њих започету. Комунисти морају у том случају нестати, такођер и сви њихови помагачи: усташе, клерикалци и сви они који су их помагали. То побједнику налаже нужда да се одржи, будући да нитко не може захтијевати од побједника, да олакшава нутарњи раздор, издајство и саботаже”. За убиства, која су се у многим случајевима десила као „непосредна посљедица одметничких злодјела”, биле су по *Крику из јама* (Ђури Виловићу), криве „легенде и кипови кршћанских мученика”, од којих је хрватски народ „учио у раздобљу од тисућу и триста година везе са Светом Столицом (*Крик из јама*, бр 1, од листопада 1942)”.

Не треба заборавити да су Хрвати-четници, писци чланака у *Крику из јама*, Виловић и Алфировић, страдали од комуниста (партизана): Алфировић је убијен у Сплиту, заједно с др Рачићем (оснивачем „Марјана”), последице капитулације Италије у септембру 1943, а Виловић је осуђен у заједничком процесу Дражи Михаиловићу, на седам година робије.

Потом је Степинац у писму прешао на „чисту” повијест као темељ тих и сличних денунцијација. Почине тумачење повијести (под „менторством“ Драгановића) на Степинчев субјективан начин који не завређује да се детаљно анализира због обиља прохрватских митолошких фалсификата (Кришто га је у потпуности копирао у свом повијесном опусу). Насилна окупација па потом анектирање српских земаља Босне и Херцеговине, за Степинца је чин Божијег провиђења, али се у свој тој напетој ситуацији анексионе кризе оптужује Србија због веза са Русијом (као и данас), оптужују Срби због вербалних напада на надбискупа Штадлера и бискупа Шарића. Поента Степинчевог извјештаја је у томе да „упозори” Папу на опасност са православног истока, на напредовање источне шизме у римокатоличке редове, на колонизацију Срба у хрватске римокатоличке крајеве и друго.

На крају је у писму Папу подсејетио на миленијумске везе Хрвата са Св. Столицом, на непоколебљиву вјерност Крisticoвој вјери, на њихову улогу бранитеља кршћанства – предзиђа кршћанства, на „жалосне остатке остатака некада славне краљевине Хрватске, док су православци влашке и србске крви преко Турака доведени у хрватске крајеве и борили се као турски граничари против кршћана. Плашио је Папу побједом великосрпске идеје која би значила „уништење католицизма на сјеверозападном Балкану, у Држави Хрватској”, а „валови ортодоксног и офанзивног бизантизма ударили би о границе Италије, док се до сада разбијају о хрватско Предзиђе”. Зато је позвао Светог Оца да мисли на вјерну хрватску нацију која би се драговољно жртвовала за свете идеале Римске цркве: „Не би било уништено оних 240.000 пријелазника са српског православља, него и читаво католичко пучанство толиких територија са свим својим црквама и својим самостанима”. На самом крају је препоручио Папиној очинској бризи „нашу Независну Државу Хрватску“, сматрајући да тиме на најбољи начин „препоруча Свету вјеру у својој Домовини и на Балкану“.

Из писму упућеном папи у мају 1943. године, а и из својих других бројних написа, може се закључити да је Степинац био један од утемељитеља лажних стереотипа о свехрватству југославенских (српских) простора, јер је измишљене историјске податке, фантастичне историјске чињенице наметао хрватским вјерницима и невјерницима. Због свог неприкосновеног утицаја на пук он је могао мијењати свијест хрватског вјерника. Сличан утицај имали су и неки други истакнути надбискупи и бискупи, каноници, који су преко Степинца ширили мит о „Мајци Божијој – Краљици Хрвата”. Невјероватне „повијесне” митологије, несхватљиве здравом разуму, он је наметао као догматску истину, као на пр. ону о „1300 година веза Хрвата са Св. Столицом“, као и ону о великосрпској хегемонији, о хрватском повијесном простору и друго. Због његовог великог утицаја у том периоду, писање о Степинцу је у исто време и писање о историји РКЦ, односно о римокатоличком епископату и Католичкој акцији у раздобљу тридесетих и четрдесетих година,.

Кришто се у свом приказу наших књига о Степинцу просто надовезује на размишљања и ставове Степинца

(„неоригинални преписивач“ Степинчеве компилације, на којој је највјероватније радио К. Драгановић). Управо је трагикомично Криштино сновиђење о „моделу великосрпске историографије“ који усвајамо нас двојица према Виловићевом моделу, и то, по Кришти, представља утемељење великосрпске историографије. Та „великосрпска објашњења“ не преузимамо само ми (названи „Двојац“) већ ”све присташе великосрпске идеологије које усвајају модел објашњења заснован у Виловићевој и Новаковој перцепцији, а модел је без имало упоришта у стварности саткан од пријезира за све што је повезано с (Римо)католичком црквом (зашто заграда?-Н.Ж), пријезира помијешана с љутњом што та црква није хтјела, или није могла пригрлити великосрпску визију”.

Већ сам истакао да је Виловић у потпуности непознат широј интелектуалној јавности а само врло ријетки историчари или књижевници нешто су чули о њему. С друге стране, римокатолички фалсификаторски модел, који су утемељили Иван Кукуљевић – Сакцински, дон Михо Павлиновић, Вјекослав Клаић, Јошуа Франк, Тадија Смичиклас (српски унијата из Жумберка), Младен Лорковић, Крунослав Драгановић, Чех Јарослав Шидак и други, има преписивачку матрицу о старом подријетлу Хрвата, о Хрватима као предзићу кршћанства, што су у ствари Срби који су у формацији од око 100.000 ратника у XVIII вијеку, бранили Монархију (Запад) – *antemurale orthodoxis*; о тзв. хрватским културним споменицима који су присвајани од Срба итд. Дакле, понављајући више пута Кришто пише о нашој „преписивачкој школи”, па и ја (несистематично) морам понављати нешто од раније изреченог да би се упило у римокатоличке (хрватске) пристрасне мозгове.

„ТАЈНИ ВЕЛИКОСРПСКИ СПИСАТЕЉИ СПЦ“

При крају овог обимног приказа (двадесетак страна) наших књига о Степинцу слиједи врхунац Криштиног нелогичног закључивања. Наступају фантастична открића теорија завјере, конструкције о мојој тајној завјереничкој улози, везама са врхом православног клера. Наиме, помињем се као тајни списатељ Српске православне цркве, чиме ми придаје неслућене моћи. Кришто на крају управо „поентира” са својим

„спектакуларним открићем“ о мојој „великосрпској“ улози код формирања православне националне свијести, па каже: „Зато је на крају потребно рећи да је управо та језгра у Српској православној цркви изабрала повјесничаре који ће бранити његове (од СПЦ) великосрпске идеје, укључујући и овај Двојац. Нема никакве сумње да је та светосавска великосрпска језгра у СПЦ-у знала за давно објављена Жутићева стајалишта да не постоји хрватски народ ни хрватски језик, али га је, како сам свједочи, позвала да тобоже дијалогизира, макар и посредством Димића, с хрватским повјесничарима и члановима Хрватске бискупске конференције. Заправо је јасно да га је позвала управо због тога што негира хрватски народ”.

Међутим, права истина је да са Српском православном црквом, што жалим, нисам успио остварити дубљи научни а нарочито не „завјеренички“ („уротнички“) контакт у функцији негирања хрватства (како то истиче Кришто). Чак нисам био у могућности да уђем у њихов црквени архив који је тек недавно комплетиран „открићем“ црквене архиве у торњу цркве св. Марка у Београду (у несређеном стању). Чак се и директор Архива СПЦ, свештено лице др Радован Пилиповић, једном приликом на научном скупу о крајишко-хрватским темама, мени осорно и љутито (постоје свједоци!) обратио са ријечима „да ја сам не вјерујем у оно што сам написао (о Хрватима и хрватству)“. Др Радован Пилиповић је очигледан примјер заштитника догматске бивше соцреалистичке историографије а требало би, по Кришти, да наступа барем са „великосрпских позиција“ као припадник светосавске Српске православне цркве. Примјера слабе комуникације има и са Пилиповићевим претходницима. Наиме, у време писања „27 марта 1941“, у коауторству са проф. др Бранком Петрановићем 1990. године, био сам једноставно одбачен од могућности да прегледам црквену архиву („због несређености фонда“) везану за тај катастрофални догађај по Србе (улога СПЦ и патријарха Гаврила Дожића у тим догађајима). Тема је од изузетног стратешког значаја за Србе и Државу (поука за будућност), да у некаквим будућим политичким и ратним турбуленцијама (оне су се десиле већ 1991) не улећу у окршаје са глобалним (најјачим) свјетским силама.

У разговору са појединим интелектуалним представницима СПЦ нисам добио дојам да они уопште размишљају о било каквом великосрпству. Њихове мисли су као и код појединих свјетовних историчара, биле усмјерене ка националној историји насталој на споју три стара народа (а понекад и четири-пет). Добар примјер сарадње са СПЦ су моја одржана предавања студентима Богословског факултета у Београду крајем 2019, на позив ђаконa проф. др Ивице Чаировића, под називом „Западни Срби и аустро-ватиканско хрватство у другој половини 19. вијека и почетком 20. вијека – с посебним освртом на историјске фалсификате.“ Не треба заборавити да су та предавања одржана тек крајем 2019, па нису могла утицати на стање српске историјске православне свијести у време рада православно-римокатоличке комисије која је одлучивала о светости надбискупа Степинца.

Још једном велико хвала Јури Кришти што истиче моје тајне моћи, мој свемогући утицај на врх православне хијерархије. Произлази да је светосавска великосрпска језгра помно пратила мој истраживачки научни рад у посљедњих тридесет пет година и да је знала за моје „давно објављене радове“ из времена од када се бавим феноменом настанке и формирања хрватства (пored осталих тема). Морам ипак признати да др Кришто претјерује. Истина, његове ријечи годе мојој сујети, али његово напред изговорено о мојој блиској сарадњи са СПЦ, као што сам већ истакао, никако не одговара истини. Гдје би српској националној идеји био крај када би све националне, традиционалне, патриотске снаге дјеловале усклађено у вези неоствареног националног програма српског јединства.

Сви моји радови написани су на основу мојих „сновјења“ која ме непогрешиво воде танком црвеном линијом родољубља (тумаченог на темељу истраживања документарне истине). Све написано је углавном настало мојом приватном иницијативом, преко идеје водиле која ме је упућивала на бављење идеологијама XIX и XX вијека, првенствено конфликтима нововјековног грађанског либерализма и средњовјековног ватиканског римокатолицизма. Тако ме је либерална и антиклерикална тјеловјежбена организација југославенских Сокола пратила од моје прве књиге о 27. марту 1941. (са Б.

Петрановићем, издавач приватник „Ником” 1990), преко друге књиге „Соколи – идеологија у физичкој култури Краљевине Југославије” (издавач такође приватни, „Ангро трејд”, Београд, 1991), преко „Римокатоличког клерикализма...” (са др Љ. Димићем), издавач „Војни новинско издавачки центар, Београд, 1992). Југославенски соколи су присутни, као либерална (масонска) антиклерикална организација, у мојој књизи „Краљевина Југославија и Ватикан 1918-35 (издавач Архив Југославије, Београд 1994), а нарочито у најновијим нашим књигама о Степинцу (сукоб Сокола и организација Католичке акције).

Што се тиче националног питања (без икаквог „завјереничког” притиска СПЦ) био сам опчињен да откријем суштину националне илирске идеје, коју је у то време (деведесетих година) мало ко везао уз српство, већ су илирска идеја и Илири били везивани уз Шиптаре и у мањој мјери уз Хрвате. Ноторне лажи је требало исправити. Из тог разлога настаје моја књига „Римокатоличка црква и хрватство – од илирске идеје до великохрватске реализације 1453 – 1941”, која је објављена 1997 године (издавач мој Институт за савремену историју, научни пројект којег је одобрило научно веће). Илирска идеја као национално српска присутна је и у књизи „Срби римокатолици тзв. Хрвати“ (2006) коју је, ако би се држали Криштиног тумачења, издала „великосрпска” Српска радикална странка. Тренутно је у штампи рукопис моје књиге „Илирски завод Светог Јеронима – од српско-римокатоличког до хрватског 1453 – 1971” (издавач ИСИ), која ће представљати круну мог досадашњег бављења илирском идејом. Ради се о познатом прозелитском центру за Балкан у ком су се школовали бивши Срби који су с временом постајали Хрвати, тј. најекстремнији антијугославени и србофоби. Завод је нарочито био познат као посљедње и најсигурније уточиште хрватских логорника и зликоваца који су се специјалним везама („пацовским каналима“) спашавали од тада непоуздане правде, која је била у рукама „невољних савезника” са Запада, како је то срочио наш велики професор, академик др Драгољуб Живојиновић.

Морам истаћи да је моје научно опредјељење, бар у почетку, зависило од мог ментора „Србина љевичара” проф. др

Б. Петрановића, јер је он одлучивао да ли ће прихватити моје предложене теме за магистарски и докторски рад. Зависило је и од мојих институција (Архива Југославије и Института за савремену историју) да ли ће њихово архивско и научно веће прихватити моје предложене научне пројекте, али и на крају од Српске радикалне странке, која је прихватала моје пројекте. Иначе је Шешел о мени (њему непознатој, никад виђеној личности) почео размишљати у Хагу од 2003. године, после је читања моје књиге „Римокатоличка црква и хрватство – од илирске идеје до великохрватске реализације 1453-1941” (издање ИСИ-ја).

Гдје је у свему наведеном моја великосрпска урота. То су, дакле те „завјереничке институције” које су тобоже радиле против Хрватске, а које су у ствари спонтано прихватале моје идеје и претварале их у књиге. А те „завјереничке институције”, разнородних идеологија (у Архиву у ком је превладавала југославенска догма „братства и јединства” – са кадром „свих наших народа и народности”; у Институту који је израстао из ригидног комунистичког и анационалног Института за историју радничког покрета) су далеко (осим СРС) од „великосрпства”. У времену моје „употребе” од стране Српске радикалне странке и Шешелја ја сам већ био одавно формиран и усмјерен у „великосрпском правцу”, а у суштини у правцу „екстремне истине” засноване на првокласним документарним истраживањима („кронични архивитис”), као и на проучавању мало доступне литературе објављене прије 1918. године.

Из сарадње са Шешелевом странком настале су књиге за које ће ми више бити захвални Хрвати него Срби јер сам у њима открио „њихову” (а и „нашу”) историју заборављених и забрањених (због припадности покрету Драже Михаиловића) великана књижевности, историје и филозофије – Николу (Нику) Бартуловића и Ђуру Виловића. Хрвати ми сигурно неће бити захвални за књигу у издању СРС, у којој преко документарне истине откривам јединствено историјско и етничко биће православних и римокатоличких Срба, из којих су (са одређеним процентом „странаца”) настали римокатолици Хрвати. Књига носи занимљив наслов: „Срби римокатолици тзв. Хрвати – „Срби сви и свуда” – „хрватске земље” без Хрвата

(Београд, 2006). У тој мојој фази могло би се говорити о мојем „великосрпству”, по Криштином тумачењу. Не би било лоше да смо моја странка и ја били у некаквом ширем „великосрпском јату”, али се у српској држави све одвијало по принципу „ко у клин ко у плочу”.

Клима у држави Србији је од њеног поновног стварања деведесетих година била напросто „малосрпска”, пошто тзв. великосрпске идеје нису биле пожељне у епохи владавине Слободана Милошевића. Наиме, као припадник СРС (од 2005) био сам анатемисан од љевичара који су и данас у влади, нарочито од Социјалистичке партије Србије. Тако нисам добро виђен на великом крајишком збору који финансира Социјалистичка партија Србије а који се задњих пет-шест година организује у Новом Саду поводом оснивања Републике Српске Крајине на Светог Николу. Такође, нисам укључен у Крајишки одбор Матице српске из Новог Сада, пошто сам чуо да су ме заобишли послје шапутања иза мојих леђа (које сам начуо): „па он је великосрпски радикал”. Ваљда нисам достојан (боље рећи подобан због „великосрпског радикализма“ да говорим ни послје тридесетпет година бављења темама везаним за западне Србе.

Послје ових навођења Кришто ће моћи мирније да спава јер код Срба (разједињених) нема никакве синхронизиране акције „агресивних великосрпских елемената“. Мој основни научни и истраживачки мото је: „Жудња за истином“. А истина ми је била пред очима јер ми је мјесто рођења омогућило да је „изблиза” сагледам. Наиме, „провиђење” ми је одредило да се родим у српско-хрватском Госпићу који је 1941. постао средиште највећег сабирног државног Концентрационог логора („gericht”) на југоистоку Европе – стратишта Госпић (сабиралиште у Казнионици са околином) – околне јаме на Велебиту у селу Ступачиново, Катина јама, Шаранова јама у селу Јадовном и др) – Карлобаг – Трибањ Шибуљина и Трибањ Крушчица – оток Паг са стратиштима на Сланом и у Метајни. Још као дијете открио сам са мојим другарима трагични епилог у граду – усташком упоришту: поред небројено много српских жртава (о којима се причало) видјели смо у приватним двориштима кућа гробове Хрвата – логорника убијених од стране партизанског побједника

(осветника). Све се то заборавило па смо се већ шездесетих година дружили уз рок и бит музику, без обзира на вјерско и национално опредјељење и недавну крваву прошлост. Ја као тзв. садашњи великосрбин више сам се дружио са Хрватима (српског презимена а римокатоличког имена), окумио се са Хрватом Зораном Блажевићем, рођаком Јакова Блажевића, који је на жалост преминуо 1998. године у Карлобагу (опет тај фатални Карлобаг). Разлике између нас Срба и Хрвата нису се примјећивале, осим икавског (буњевачког) говора којим су више говорили римокатолици (само понека ријеч).

Буњевачки српско-римокатолички икавски дијалекат је проглашен хрватским (послије Брозовог декрета о забрани буњевачког имена из 1945), српска штокавица такође, чакавица „изворном хрватском”, иако су српски дијалектолози Решетар и Белић за њу тврдили да је најближа српским дијалектима, а да је „прошарана“ са романским и старобалканским језичким елементима. Ја, са извора хрваштине, могао сам да сагледам ментални и карактерни склоп тих Срба римокатолика тзв. Хрвата. Иако ми појединци спочитавају, ја никада нисам негирао савремене Хрвате, за које сам говорио да су се формирали током 19. и 20. вијека као неетничка нација од Срба и других римокатоличких народа, у броју од око четири милиона припадника. У својим књигама и научним чланцима реконструисао сам начин стварања те неетничке нације која је постала државна и која је Србима крвно најближа.

Због Криштиних неутемељених оптужби о мом „великосрпству“ намјеравао сам изнијети моје главне тезе које негирају етничност нације хрватства преко аустријских пописа становништва из 1846. и 1850. године, по којима су Далмација, Истра, Крајина и Славонија историјске српско римокатоличке и православне покрајине; затим преко хрватског кривотворења српске културе и традиције, односно западно-српске традиционалне баштине, и претварања исте у римокатоличку баштину старог хрватства.

У својим студијама, чланцима и расправама писао сам и о технологији стварања и ширења нације хрватства, на чијој је страни тобож повијесно право старог „хрватског политичког народа”, мученичког народа који је кроз своју измишљену

историју увијек трпио неправде од „агресора”, а он сам био у положају „невине миротворне овчице”, да би коначно својим тзв. апостолским римокатоличким дјеловањем добио негативни епитет због страшних злочина које је починио током XX вијека. Такав конвертитски народ био би раније у ратним сукобима са православним српским народом, али за то није имао прилике, јер прије XIX вијека је још увијек био нерођен, односно касно пројектован од својих твораца (царске Аустрије, Ватикана и Римске цркве). Са навођењем тих свих открића овај осврт би постао преопширан за објављивање у рубрици „осврти, критике“.

На крају приказа наших књига Кришто пише у свом стилу „неуспјешног понављача, преписивача“ од Драгановића и осталих, па опет понавља да је Српска црква изабрала повјесничаре који ће бранити њене великосрпске идеје. По Кришти, то је она језгра која је заговарала српску агресију на „Хрвате у Хрватској, Босни и Херцеговини” (уствари на своје српске историјске земље). Својим дневнополитичким конструкцијама цијело време оптужује СПЦ, Србију, патријарха Иринеја (кога је папа Фрањо нарочито похвалио), великосрпске историчаре као сталне реметилачке факторе. На крају Кришто, као Степинац на страницама свога „Дневника” (везаним за 27. март 1941), миротворно моралише са забринутим питањем „Може ли овај дио свијета постати нормалан?” (или Степинчев запис из Дневника „Што ће бити са овим свијетом”). Римокатолици себе унапријед аболирају „као невинне овчице”: нити су што видјели, нити чули, нити учествовали, већ су само истински Божији праведници. У поглављу о „нормалности свијета” Кришто бацају „магнум кримен” (велику оптужбу) на нашу књигу, СПЦ, Србе и Србију, са политичком поруком истинољубивог кршћанина: „Србија остаје реметилачки чимбеник на еуропском југоистоку, а Српска православна црква важан дио те нестабилности. Стога не изненађује што државе (узурпаторице српских територија— Н. Ж) настале распадом (не каже разбијањем— Н. Ж) настоје докинути надлежност те Цркве над својим некадашњим националним територијем”. Пошто је Кришто са наших књига о надбискупу Степинцу, са дјеловања римокатоличко-православне комисије прешао на тему дневнополитичке црногорске државне узурпације

српских светиња, ту сам одлучио да станем са писањем овог осврта. Што је превише, превише је.

ЕПИЛОГ: АГОНИЈУ СА СТЕПИНЦЕМ ПРЕКИНУО ЈЕ ПАПА ФРАЊО

На крају могу закључити да се поводом спорова око светости кардинала Степинца ипак указује „свјетло на крају тунела” захваљујући неочекиваном разумном потезу „доброг папе“¹³ Франциска, или по „нашки“ Фрање (још боље Фране по личко-далматинском „називљу“). У мају 2019. папа Фрањо је изјавио да „не зна чему би служило проглашење Степинца за свеца ако истина није јасна јер да у процесу канонизације постоје нејасне историјске тачке“, па је наставио: „Молио сам се, промишљао сам, тражио сам савјете и схватио да треба да затражим помоћ од Иринеја. Он је велики патријарх. Иринеј је помогао, направили смо заједничку историјску комисију, повијесно повјеренство и сарађивали смо... Иринеју и мени је једини интерес истина и да не погрешим” (Политика 2019). Овакав став Папе, срданост са Иринејем, уз заобилажење хрватске Бискупске конференције, сигурно се није свидио др Крешти.

Изгледа да и сами ватикански Папа постепено диже руке од свог римокатоличког чеда, које у доброј мјери измиче његовој одгојној идеолошкој и политичкој контроли. Уочљиво је да се ватиканска хијерархија, на челу са Папом, у новије време све чешће удаљава од свог некадашњег националног продукта. Политика двојице посљедњих папа (Бенедикта XVI¹⁴ и Фрање) видљиво одудара од политике милитантних папа с почетка и током 20. вијека, нарочито оних везаних за стварање и ширење хрватства. Наиме, политика Св. Столице је од краја XIX вијека у непромјењивој форми радила на ширењу хрватства преко прозелитских акција претварања свега српског

13 Папин потез, везано за Степинца, изазвао је симпатије у српској јавности, али не треба заборавити да је добри Фрањо „лукави језуита“ који размишља о користима за Св. Столицу од даљњег ширења римокатолицизма преко Србије, на Украјину и Русију.

14 Бенедикт XVI је разочарао Хрвате (и врло узнемирио) када је самостан Дајлу у Истри додијелио италијанским бенедиктинцима, послје узурпације њихове имовине од стране хрватских комуниста 1945 године. Познато је да је папа Фрањо стопирао процедуру везану за проглашење Степинца светим, што је изазвало у Хрватској праву побуну против „злочестог” Папе.

у хрватско. Хрватство се на тај начин еруптивном брзином проширило и утемељило на просторима западних српских историјских земаља.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Глигоријевић, Б. 1964. „Српска национална омладина (СРНАО)“, *Историјски гласник* 2-3, Београд
- Глигоријевић, Б. 1986. „Особености фашизма у Југославији двадесетих година“. *Марксистичка мисао*, бр. 3, Београд
- Жутић, Никола. 1997. *Римокатоличка црква и хрватство – од илирске идеје до великохрватске реализације 1453-1971*. Београд
- Жутић, Никола. 2006. *Срби римокатолици тзв. Хрвати – „Срби сви и свуда” – „хрватске земље” без Хрвата*. Земун: Српска радикална странка
- Жутић – Велебитски, Никола. 2010. *Н. Бартуловић – римокатолик четник*, књ. 1, Београд
- Жутић, Никола. 2010. *Идеологија и политика Нике Бартуловића – књиге, чланци, критике и полемике 1911-1935*. Београд
- Жутић, Никола. 2016. *Велика Србија*. Београд: Институт за савремену историју
- Станојевић, Станоје. 1925. *Народна енциклопедија Срба, Хрвата и Словенаца*. књ. II
- *Политика*. 2015. 15. јул 2015.
- *Политика*. 2019. 8. мај 2019.*

* Овај рад је примљен 15. августа 2020. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 21. августа 2020. године.